9.4.2024

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta

HE 2/21024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa kirjallisen lausuntonsa hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue toteaa ensinnäkin lausunnossaan, että ohjauksen yhdistämisen koemme myönteisenä kehityksenä. Ehdotetuilla laeilla yhtenäistettäisiin hyvinvointialueiden valtion ohjausta ja selkeytettäisiin valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa. Pidämme tärkeänä, että valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö toimivat keskenään siten, että ohjaus on varmasti yhdenmukaista ja siinä on huomioitu jokaisen ministeriön ja niiden toimintaa ohjaavien lakien (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki sekä pelastustoimen järjestämisestä annettu laki) vaateet. Tiedonkulun ja hyvinvointialueille valtiovarainministeriön kautta viestittävien linjausten pitää olla ministeriöiden yhdessä valmistelemia ja tarvittavat näkökannat huomioon ottavia. Vain näin toimien päästään lain tavoitteeseen eli selkeään ja yhden ministeriön kautta tulevaan ohjaukseen. Hyvinvointialueiden itsehallinnon tulee kunnioittaa ja aluevaltuustojen tulee jatkossakin päättää hyvinvointialueidensa toiminnasta ja taloudesta hyvinvointialuelain 22 §:n mukaisesti ilman vahvaa toiminnan ohjausta ministeriöiden taholta.

Mielestämme valtion talouden ei tule saada liian korostunutta roolia hyvinvointialueiden talouden ohjauksessa. Kansalaisten palvelutarpeet sote- ja pelastustoimessa ovat joka tapauksessa olemassa ja osin myös kasvamassa. Kunnilta siirtyneet sote- ja pelastustoimen kustannukset eivät kovin hyvin kuvaa todellisia hyvinvointialueiden rahoitustarpeita, koska nähtävillä on puutteellista panostusta investointeihin viime vuosien ajalta. Hyvinvointialueet ovat pakotettuja kuromaan kiinni tätä investointivelkaa, joka kasvattaa kustannuksia. Hyvinvointialueilla tulisi olla taloudelliset mahdollisuudet täyttää investointitarpeet. Tarpeiden täyttäminen on satsaus tulevaisuuteen, kun investoinneilla esimerkiksi edistetään digitalisaation hyödyntämistä. Lähivuosina investoinnit ja toisaalta toiminnan uudistukset alkavat näyttäytyä kustannustehokkuuden paranemisena ja siten tarvittavan valtion rahoituksen kasvun hidastumisena. Pyydämmekin näin huomioimaan, että valtion julkisen talouden suunnitelma ja finanssipolitiikka eivät saa olla liian määräävässä asemassa hyvinvointialueiden rahoituksessa ja ohjauksessa. Kun näin toimitaan, myös 12a §:n mukaiset strategiset tavoitteet täyttyvät entistä varmemmin.

Valtionneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet ovat tärkeitä pyrkiessämme yhdenvertaisten arvojen toteutumiseen. Oleellista on, että strategisia tavoitteita voidaan muuttaa tarvittaessa. Esitys ei vielä tuo riittävää tietoa toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden seurannan menetelmistä ollakseen lausuttavissa erikseen, mutta kaikkineen on kannatettavaa, että myös esimerkiksi vaikuttavuus otetaan ohjauksen seurattavaksi taloudellisuuden lisäksi. Asetettuja strategisia tavoitteita tulee voida mitata ja hyvinvointialueneuvottelujen perusrunkoon tulisi jo kuluvasta vuodesta lähtien ottaa

mukaan alueiden toimintaa ja taloutta kuvaavat mittarit. Näin pystytään lisäämään neuvottelujen konkreettisuutta, kun osana neuvotteluita kutakin aluetta voidaan verrata muiden alueiden tilanteeseen.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue kannattaa yhden hyvinvointialueneuvottelukunnan mallia, joka poistaa päällekkäisyyttä sekä mahdollisia ristiriitaisuuksia. Toiminnan ja talouden tarkastelu yhtenä kokonaisuutena mahdollistaa ennakoinnin, seurannan ja arvioinnin entistä paremmin. Hyvinvointialueiden mahdollisuuden osallistua strategisten tavoitteiden valmisteluun koemme tärkeänä.

Pykälä 13a laajentaa neuvottelumahdollisuuksia hyvinvointialueiden kanssa eikä neuvotteluja jatkossa välttämättä tarvitsisi käydä erikseen kunkin alueen kanssa. Neuvottelujen kohteena olevat järjestämisvastuun toteuttaminen sekä talouden tarkastelu ovat kuitenkin osa alueidemme itsehallintoa ja siksi myös neuvottelut alueiden kanssa erikseen koemme tärkeiksi. Neuvottelujen tulisi olla aidosti vastavuoroisia ja pyrkiä yhteistyössä hakemaan strategisten tavoitteiden parempaan toteutumista.

Kokkolassa 9.4.2024

Katja Virta

vt hyvinvointialuejohtaja, johtajaylilääkäri

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue